

Wystąpienie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 27 czerwca 2005 r. o podjęcie działań mających na celu dostosowanie przez podległe jednostki organizacyjne Służby Więziennej procesu przetwarzania danych osobowych osób w nich osadzonych do wymogów określonych przepisami ustawy o ochronie danych osobowych.

Warszawa, dnia 27 czerwca 2005 r.

GI-DP-024/706/05

**Pan
gen. Jan Pyrcak
Dyrektor Generalny Służby Więziennej
Centralny Zarząd Służby Więziennej
ul. Rakowiecka 37
02 – 521 Warszawa**

Zwracam się do Pana Dyrektora z uprzejmą prośbą o podjęcie działań mających na celu dostosowanie procesu przetwarzania przez podległe Panu jednostki organizacyjne Służby Więziennej, danych osobowych osób w nich osadzonych do wymogów określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.).

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych uzyskał informacje, iż działania podejmowane przez funkcjonariuszy Służby Więziennej w niektórych jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej budzą wątpliwości pod względem ich zgodności z przepisami ustawy o ochronie danych osobowych. Z treści skierowanej do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych korespondencji wynika, iż funkcjonariusze, o których mowa, stosują nie znajdującą oparcia w przepisach prawa praktykę polegającą na informowaniu osadzonego w obecności innych osadzonych, o wysokości zgromadzonych przez niego i pozostających do jego dyspozycji środków finansowych. W wątpliwość należy poddać również zgodność z prawem sygnalizowanego w kierowanych do Generalnego Inspektora pismach, sposobu prowadzenia we wspomnianych jednostkach ewidencji otrzymywania paczek, tudzież innego rodzaju korespondencji. Przyjęty sposób ewidencjonowania, polegający na potwierdzaniu przez osadzonych własnym podpisem faktu otrzymania przesyłki na stworzonej w tym celu liście zawierającej dane adresowe ich nadawców, stwarza możliwość zapoznania się osadzonego z danymi osobowymi (łącznie z adresem

zamieszkania) osób kierujących przedmiotowe przesyłki do innych osadzonych, będących niejednokrotnie krewnymi osób odbywających kary pozbawienia wolności bądź członkami rodzin tymczasowo aresztowanych.

Podkreślić należy w tym miejscu, iż istotą ochrony danych osobowych jest ochrona prywatności osoby, której dane dotyczą. Źródło tej ochrony wynika przede wszystkim z przepisów ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Stosownie bowiem do treści jej art. 47, każdy ma prawo m.in. do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia. Ponadto, zgodnie z art. 51 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji o osobie określa ustawa. Dyspozycję powołanego przepisu wypełnia właśnie ustawa o ochronie danych osobowych, która określa zasady postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych oraz prawa osób fizycznych, których dane osobowe są lub mogą być przetwarzane w zbiorach danych (art. 2 ust. 1 ustawy). Na gruncie cytowanej ustawy, o zgodnym z prawem przetwarzaniu (pod którym to pojęciem – stosownie do jej art. 7 pkt 2 – rozumie się jakiegokolwiek operacje wykonywane na danych osobowych, takie jak zbieranie, utrwalanie, przechowywanie, opracowywanie, zmienianie, udostępnianie i usuwanie, a zwłaszcza te które wykonuje się w systemach informatycznych) danych osobowych, mówić można jedynie w sytuacji, gdy ich administrator dopełnia wszelkich określonych przepisami powołanego na wstępie aktu prawnego, obowiązków. Proces przetwarzania danych osobowych tzw. zwykłych, jak np. imię, nazwisko, adres zamieszkania, jest procesem legalnym, gdy ich administrator opiera swoje działanie na jednej ze wskazanych w art. 23 ust. 1 pkt 1 – 5 ustawy, przesłance legalności przetwarzania danych osobowych. Zgodnie z powołanym przepisem, przetwarzanie danych jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy osoba, której dane dotyczą wyrazi na to zgodę, chyba, że chodzi o usunięcie dotyczących jej danych (pkt 1); jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa (pkt 2); jest to konieczne do realizacji umowy, gdy osoba, której dane dotyczą jest jej stroną lub gdy jest to niezbędne do podjęcia działań przed zawarciem umowy na żądanie osoby, której dane dotyczą (pkt 3); jest to niezbędne do wykonania określonych prawem zadań realizowanych dla dobra publicznego (pkt 4); jest to niezbędne dla wypełnienia prawnie usprawiedliwionych celów realizowanych przez administratorów danych albo odbiorców danych, a przetwarzanie nie narusza praw i wolności osoby, której dane dotyczą (pkt 5), przy czym za prawnie usprawiedliwiony cel uważa się – zgodnie z art. 23 ust. 4 pkt 1 i 2 ustawy – marketing bezpośredni własnych produktów lub usług administratora danych oraz dochodzenie roszczeń z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Przetwarzanie danych osobowych zwykłych przez podmioty sektora publicznego, działające na podstawie i w granicach prawa, powinno znajdować oparcie w przesłance wskazanej w pkt 2

cytowanego wyżej przepisu. Ustawa o ochronie danych osobowych odsyła w tym miejscu do innych, szczególnych przepisów regulujących działalność określonych podmiotów i instytucji, określających w jakich przypadkach i w jakim zakresie mogą przetwarzać dane osobowe.

Kwestie dotyczące zasad odbywania tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności są przedmiotem regulacji przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.) oraz m.in. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz. U. Nr 152, poz. 1494) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 152, poz. 1493).

Analiza przepisów powołanych aktów prawnych prowadzi do stwierdzenia, iż nie dają one podstawy do podejmowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej działań, o których mowa powyżej. Trudno natomiast stwierdzić, iż w sygnalizowanym przypadku zachodzi jakakolwiek z pozostałych wymienionych w art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, przesłanek. Jeżeli natomiast podmiot przetwarzający dane osobowe nie może oprzeć swego działania na przesłance spośród wskazanych w pkt 1 – 5 powyższego przepisu, wykonywanie przez niego na danych osobowych jakichkolwiek operacji, będzie procesem niezgodnym z prawem.

Podkreślenia wymaga przy tym, iż stosownie do postanowień art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, administrator danych przetwarzający dane osobowe powinien dołożyć szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą. Ta generalna zasada znajduje swoje rozwinięcie w przepisach ustawy o ochronie danych osobowych określających m.in. wymogi, jakie powinien spełnić administrator danych w celu zapewnienia bezpieczeństwa danych w procesie ich przetwarzania. Jednym z podstawowych obowiązków spoczywających na administratorze danych jest wynikający z art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych obowiązek zastosowania środków technicznych i organizacyjnych zapewniających ochronę przetwarzanych danych osobowych odpowiednią do zagrożeń oraz kategorii danych objętych ochroną, a w szczególności zabezpieczenie danych przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym. Niewywiązanie się z powyższego obowiązku skutkuje naruszeniem wspomnianej zasady, a ponadto prowadzić może do powstania odpowiedzialności karnej na podstawie art. 51 powołanej na wstępie ustawy. W myśl tego przepisu, kto administrując zbiorem danych lub będąc obowiązany do ochrony danych osobowych udostępnia je lub umożliwia dostęp do nich osobom nieupoważnionym, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku (art. 51 ust. 2 ustawy). Krąg podmiotów określonych w cytowanym wyżej przepisie nie jest ograniczony wyłącznie do administratora

danych, ale obejmuje także inne osoby, na których spoczywa obowiązek ochrony danych, np. pracowników zatrudnionych przy przetwarzaniu danych.

Mając na uwadze powyższe oraz przepis art. 1 ust. 3 pkt 3 i 5 ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1761 z późn. zm.), zgodnie z którym do podstawowych zadań tej służby należy m.in. zapewnienie osobom skazanym na kary pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowanym przestrzegania ich praw, a zwłaszcza humanitarnych warunków, poszanowania godności oraz zapewnienie w zakładach karnych i aresztach śledczych porządku i bezpieczeństwa, nie można uznać za właściwe rozwiązań organizacyjnych, o których powyżej mowa, przyjmowanych w niektórych jednostkach Służby Więziennej. Trudno bowiem mówić – uwzględniając specyfikę tego rodzaju jednostek – o poczuciu bezpieczeństwa osadzonego wówczas, gdy inni tymczasowo aresztowani tudzież odbywający karę pozbawienia wolności z łatwością mogą zasięgnąć informacji w przedmiocie miejsca zamieszkania zarówno samego osadzonego, jak i jego krewnych. Nie sposób jednocześnie nazwać bezpieczną – biorąc pod uwagę różnorodność relacji, jakie pomiędzy osadzonymi mogą wchodzić w rachubę – sytuacji, w której osadzony dysponuje wiedzą na temat wysokości środków finansowych zgromadzonych przez innego osadzonego, pozostającego z nim w tej samej celi.

Zwracam się zatem do Pana Dyrektora, jako do organu, w zakresie kompetencji którego znajduje się m.in. sprawowanie nadzoru nad organizacją i realizowaniem przez jednostki organizacyjne przewidzianych prawem zadań, o podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie istniejących w sygnalizowanym zakresie nieprawidłowości oraz poinformowanie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, jakie środki organizacyjne zastosowano (ewentualnie jakie wdrożono procedury), aby uchybienia tego rodzaju, jak powyższe, nie miały w przyszłości miejsca.